Núm. 8. BARCELONA.—Diumenje 26 de juriol de 1868. Any 1.er

2 quartos lo número.

SUSCRIPCIÓ.

1 mes. . . . . 2 rs.
2 mesos.. . . . 3 rs. 50 cts.
3 mesos.. . . . 4 rs. 50 cts.

ADMINISTRACIÓ.
Carrer del Pí, núm. 5.

LO ESQUIROL.

Semmanari literari, critich y festiu.

2 quartos lo número.

PUNTS DE VENDA.
Llibreria de Manero, Pla del Teatro. Centre de obras literarias de Catalunya, plassa de S. Jaume, y en lo Kiosco de devant del Liceo.

DIRECCIÓ Y REDACCIÓ.
Carrer del Pí, núm. 5.

Distreurer y judicar—se proposa LO ESQUIROL,—pren *pinyons*, *pinyas* no 'n vol—ni haberseles de *espinyar*.

LAS FIGURAS PARLANTS.

Si art es lo conjunt de reglas y preceptes per fer bé las cosas y es tant mes artística una obra, quant mes fácilment logra enganyar la vista ó los sentits imitant los objectes de la naturalesa; no hi ha dubte que l' art ha arrivat al *non plus* de la perfecció.

Ja no son las pinturas de Rafael, Goya, Veronés y Ticiano, ni las obras de escultors célebres, las encarregadas de fer coneixer als homes que sos órganos y sentits no veuhen mes que 'ls que 'ls fan veurer, ni senten mes que 'ls que 'ls volen fer sentir, en una paraula, demostrarnos que la generalitat, no hi veyem mes en'llá del nostre nas.

Barcelona que, com á segona capital de Espanya, té y disfruta lo dret de ser de las primeras en admirar los adelantos, invents y descubriments ab que cada dia enriqueixen la patria los homens de geni estudiós, creador ó investigador, apenas pot dar abast á las visitas de cumpliment que té de fer.

Desde 'l *niño gordo*, que sens portar un fil de roba á la esquena va carregat de greix, fins al intrépit Blondin, que portanthi cuyna, viandas y casserolas, passa lleuger per sobre una corda, y desde 'l flecsible Petrópolis que s' arrossega de panxa á terra com una serp fins al atrevit Mr. Arban, que com l' áliga se pert de vista en los núvols, Barcelona ab paciencia ecsemplar ha complert ab tots, á tots als ha fet la visita y ab tots ha quedat be.

L' hi faltaba no obstant, que de l' altre part dels Pirineus l' hi portessin alguna cosa més que 'ls ossos y organets, una cosa qu' en sa part artística admirés, en la representada horrorisés y en la verdadera fes riurer.

No 's feu esperar: l' any passat cumplint ab tots aquestos requisits se va exposar al públich: *la cabeza del ajusticiado, la gran cabeza parlante, la maravilla del siglo XIX.*

Com á obra d' art no 's podia desitjar mes, era tant ben feta aquella testa que tothom la prenia per natural; fumaba, movia los ulls, menjaba...

—¿Que diu are... que ahont anaba aquell menjar?

—Bá, bá, no 'm vingui ab rahons, ¿Que ho sé jo?

En sa part representada horrorisaba; un pobre cap tallat que esplica lo que feya avans de divorciarse del cos y lo mal que li van fer ab la destral al donarli lo cop de gracia, crech qu' es cosa per esgarrifar, fins á las personas mes acostumadas á las funcions de tarde del Odeon.

La part verdadera es menester estudiarla en los aparadors de la confiteria La Criolla. Figúrintse una mona arrupida sota una taula amagant lo cos apar de un mirall y treyent lo cap per un plat foradat y diguintme si n' hi há per riurer del paper que aquell francés representaba tot lo dia fent ganyotas á la gent.

Habent vist tot aixó, sembla que l' art ja ha arribat á son terme y que demanar més fora gormanderia: pues no senyors, encara hi há més, hi há lo cos de aquell cap, y altres caps y altres cossos.

En lo teatro del Odeon (que es com si diguessem en son lloch) se hi veu actualment una segona edició de *la cabeza parlante* corretjida y aumentada: un cuadro de figuras del grandor natural, representant los Comuners de Castella en lo cadafalch.

Volerlos comparar als ninots que 's posan en los camps per espantar los aucells, per la sola rahó de que en son interior son iguals, fora un disbarat tant gros, com dir que las papallonas son cuchs asquerosos, perqué ho eran avans de desplegar sas hermosas alas: y á fé que 'ls adornos de las mencionadas figuras no son de despreciar, pues sos lluents ropatjes vindrian de perilla á mes de quatre Tenorios de cantó que están horas senseras esperant que sa dona Ignés tregui 'l nas per la finestra.

Per lo demés, lo quadro no es dolent; lo butxí que porta una gran destral molt lluenta y de tall gruixut, perque no s' osqui al partir la columna vertebral, mou lo bras esquer ab una magestat, com una bandereta de campaná. Lo cap que sosté ab la má y lo quin sosté ab sas espatllas, giran los ulls y obran y tancan la boca quant están callats y moltas vegadas la tenen tancada quant enrahonan.

Lo fenómeno de un cap que parla estant separat del cos es molt digne de estudiarse.

Don Joan de Padilla te las mateixas habilitats, y alguna cosa de gimnástich, pues s' aguanta en una posició, que si no cau de esquena, es perqué está clavat en terra.

Los frares que 'ls acompanyan, com tenen la missió de exhortarlos, ho fan ab un laconisme excessiu; no

parlan ni mouhen res.

Per terra y voltant del piló, s' hi veu espargida la palla, restos mortals dels ninots que s' han vuidat al decapitarlos, que un burro famolench en faria bona festa.

En fí lo quadro tot plegat fá bon efecte y encara que no se sembla gens al quin se vol semblar, hem de confessar que en classe de ninots de palla, es de lo millor que hi ha hagut.

No deixin de anarlo á veurer.

A.....

Quant mès te miro, bella senyora,
Mès te veig bella y encisadora
Com es lo cel,
Quant ab celatges de or y de grana,
Lo sol cubrintne, bell ho engalana
Ab brodat vel;
Quant despuntantne la matinada,
Per lo mòn llansa débil mirada
L' últim estel.

—

N' es la tua cara, senyora mia,
Font de ventura, font de alegría
Per lo mèu cor;
Tant sols mirante l' ánima gosa,
Tant sols veyente tranquil reposa
Lo mèu amor,
Tant sols sentinte felís me sento;
Y sens mirarte no tinch contento,
Sols tinch dolor.

—

Jo á cada una de las miradas,
Que amorosetas ne son llensadas
Per los tèus sols,
Lo cor ne sento com me palpita,
Ta boca miro, fresca y petita
Com tenir sols,
Esperant l' obris, potse per darme
Una esperansa per alentarme;
Darla no vols.

—

Per mès que peno, per mès que ploro,
Per mès que te ami, tant com te adoro
Ab tòt lo cor,
Sempre al mirarne sobre ta boca
La rialleta que me sofoca
Mor mon amor.
Amor que sento, nena adorada,
Tant gran que al veuret cada vegada
Creix en ardor.

—

Fès que no peni mès en la vida,
Fès que ma pena sempre agrahida
Te hagi de estar.
Ta ma desitjo, tant sols ab ella
Podré ditxosa la mèva estrella
Ferne tornar;
Tant sols ab ella la nuvolada
Que la tenia mitj ofuscada
Podré apartar.

LA CERVESA.

—

Quants y quants son los que behuen cervesa, quants los que apuran un xop tras altre xop, y si 'ls hi pregunteu qué es lo que behuen, no sabran dir sino que es una beguda que 'ls agrada, feta de ordi passat. Res saben de sa antiguetat: perque, sí senyors, sí, la cervesa es cosa molt antiga, molt mes de lo que vostés se pensan.

Es tal sa antiguitat que, segons Plinio, llibre 27, cap. 25, era ja coneguda per los galos, que la formaban de ordi, com avuy dia en Espanya.

Sent cert, com es, que los galos la coneixian, no pot venir son nom, com alguns pretenen, de Céres, com si diguessim *Cerebibiam*, ó veurer blat cuit: esta etimología la prenen de lo que diu San Isidoro, llibre 20, orig. cap. 3. Segons ells la cervesa es dita de *Céres* ó fruits de la terra, pues es una beguda feta de varias maneras de la llabor del blat. Tal opinió no pot esser exacte, perque avans de Julio César los galos ni sisquera tingueren idea de la deva Céres ni de tal nom, y com hem dit ja, los galos antichs, es dir, avans de Julio César, la coneixian.

Altres opinan que lo nom *Cervesa* procedeix de *Ceria* ó *Celia*, que era una beguda que s' hi pareixia molt, y la usaban los antichs espanyols, segons diu lo ja citat Plinio, llibre 22, cap. últim; tal era la beguda que bebian los numantins per enardirse quant sortian á combatrer als romans.

La Ceria ó Celia, segons Paulo Orosio, llibre 5, cap. 7, se feya mullant lo blat y fentlo fermentar, despues lo posaban á secar, y ja sech lo reduhian á farina, que 's mesclaba ab aigua; y ja fermentada prenia molta forsa y bon gust. La cervesa se feya de la mateixa manera, sino que en contas del blat se valian del ordi.

La cervesa era coneguda en moltas parts, y son us bastant generalisat, com que, Jonás, en la vida de Sant Colombí, cap. 10, diu: «que acercantse la hora del refectori, y volent lo sirvent de ell portarhi la cervesa que feya dels suchs del blat y del ordi, y que s' usaba en diferents parts del mon, á saber, á mes de la Escocia y Dardania, en las Galias, la Bretanya, la Isernia ó Irlanda, la Germania, y demés que no discrepan molt de sos usos y costums, va tornar lo vas anomenat Typró, etc.»

Pero per aixó no 's pensin que agradés á tothom, perque també es com moltas cosas del mon, que los uns las volen y altres no; y diu lo adagi, que may plou á gust de tots.

La cervesa també tenia sos contraris, pues Enrich Aprinense, que visqué en temps de Enrich III de Inglaterra, escrigué en molt bons versos, «que no sabia per qué donaban lo nom de cervesa á un monstruo, paregut á la llaguna Estigia, pues que no hi habia cosa mes espessa que ella quant se bebia, y mes clara quant se orinaba, per qual rahó habia de deixar molta vinassa en lo ventre.» La cervesa antiga era com es avuy dia la verdadera cervesa alemana, molt espessa, y donaba uns orins molt clars.

No sempre la cervesa s' ha fet de blat ó de ordi solsament, pues temps hi hagué en que se feu de moras y també de rahims.

Aquesta última era mes espessa que lo vi, y molt dura per ser digerida, pero engreixaba molt.

Per aixó qui 's vulgui tornar com un... ja ho sap.

ALBUM.

—A n' mí no m' enganyan, deya un pagés, que habia anat á veurer l' *Otelo* fet per en Rossi, aixó es mentida, no pot haber succehit.

—¿Per qué? preguntá un, que seya al seu costat.

—¡Home! Aquet negre no 'l fá enfadar res més sino que la seva dona ha donat lo *fasoletto*. ¡Vegi si m' enfadaria jo ab la meva, encara que dés tres plats de fasolets!

FOLLETÍ. (6)

LA PUBILLETA DE GABA,

NOVELA ORIGINAL.

Anyadiu á aixó un parlar dols y atractiu; una educació esmerada y senyoril, qual aquell temps la permetia: una religiositat ecsessiva y una virtut á tota prova, com que lo rector del poble la presentaba per modelo á totas las noyas de la parroquia per sa caritat ab los pobres; per sas devocions cuotidianas y per sa frecuentació als sagraments. Era lo que es diu un ángel.

En quant á riquesas, son pare Eldrich era un dels mes acaudalats pagesos del Llobregat. Tenia una possessió considerable en Gabá á la part de la montanya, anomenada lo Esquirol, de mes de vuitcentas mojadas de terra aglevada, en alou del monastir de Sant Cugat del Vallés; plantada de oliveras y garrofers, hermosas vinyas, camps de blat, prat per lo bestiá y una casa de llauransa, que pareixia un palau: altres pessas de terra com horts, camps y vinyas en la circumferencia de dit poble, y varios trossos de terra en las marinas: altre manso ó heretat en Castelldefels á la part de las montanyas de Garraf, ab inmensos boscos, el qual estaba en domini del Carlá de Castelldefels, qui lo tenia en feu per lo Senyor de Aramprunyá; y altre manso ó heretat entre Sant Climent y Sant Boy, el que lo tenia per lo Senyor d' esta vila: de manera, que el espressat Eldrich era vassall del Abat de Sant Cugat del Vallés, del Carlá de Castelldefels y per ell del Senyor de Aramprunyá, y del Senyor de Sant Boy, lo que no deixaba de reportarlhi á vegadas molt graves complicacions. Vivia empero comunment en lo poble de Gabá en casa propia, tant gran y tant espléndida, que algunas vegadas se havian allotjat en ella los Comptes de Barcelona, deixant com á inferiors la del Rector y la del Carlá. Tenia ademés Eldrich bastant plena la sua caixa de mancusos, y contaba ab gran número de caps de bestiar. Marieta era filla única, y naturalment havia de ser hereva de tanta riquesa, puig que son pare havia quedat viudo de Armatrudis, y no pensaba en tornarse á casar, perque estaba en la íntima persuassió de que no trobaria altre dona igual á aquella, lo que creyem molt bé, Per só molts y molts aucells rodeijaban fent lo piu piu, ó elevant altres cants, la gavia de la Marieta.

CAPITOL SETÉ.

Com un cert poll volia fer niu en lo mas de la Marieta, y per poch un gall de grans esperons no l' hi arranca la cresta.

Vivia en lo territori del Castell de Cervelló un jove cavaller tant pobre y atolondrat com elegant y vanitós, que pensaba sortir de miseria, mediant un ventatjós casament. Totas sas rendas consistian en una cavallería de terra prop de la vila de Sant Vicens dels Horts, que tenia en feu per lo Senyor d' aquell castell; qual cavalleria de terra consistia en una casa militar y en alguns camps, que li produhien anualment deu sextaris, ó siga, vuitanta cuarteras de blat, á rahó de vuit cuarteras cada sextari: tals eran á las horas los feus de cavaller. Encara que en aquell temps no deixaba de ser de sí una renda regular, ab tot sufria bastants mermas per las cárregas que la acompanyaban; perque tal cavaller debia mantenir armas y cavall per estar aparellat sempre per la guerra; debia acompanyar á sas costas á son Senyor en hosts y cavalcadas, que no deixavan de ser frecuents; debia vestirse y alimentarse tot lo any; tenir moltas vegadas un escuder que li cuidés lo cavall y armas, y sempre algun pajés ó mosso que li cultivés las terras: y aixó, y las malas cullitas, y las talas y saqueigs dels enemichs, que 'l posaban moltas voltas per portas, l' obligaban á contraurer deutes, puig en aquell temps també corria la trampa.

Eix cavaller nomenat Giribert, jove de vint y cinch anys, bon mosso, arrogant y mes testarut que una mula aragonesa, culculá un dia en que estaba bastant apurat, que la vida militar si be reportaba alguna gloria, ab tot no produhia mes en los de sa classe, que algun regany per part del Senyor feudal, feridas y contusions en las batallas de que sortian mes ben lliurats, puig á vegadas perdian la vida en ellas; y quant tornaban á casa, gran miseria, ó al menos viurer molt estret.

(Seguirá.)

NINOTS QUE PARLAN

Veus aqui pel Carnaval
Bons ninots, fins per dá esbrònchs,
Que si al veure'ls semblan tronchs,
Parlan, ab veu natural.

¡Si vegessin lo bé que está la escala de la Gobernació! ¡Es cosa de gust lo modo com l' han deixada!

Figúrintse que l' han emblanquinada de nou y á sota hi han fet una faixa ab groch, de alló de emblanquinar cuynas; afagexint'hi que no s'han dignat rentar los esgraons y tindrán una idea imperfecta del goig que fá.

La font del carrer Nou de la Rambla, també l' ha pintada, jo crech, lo mateix pintor, perqué tant bon gust hi há á l' un puesto com al altre; sols que en la font ha tingut una bona idea económica, que no podem menos de aplaudir, com es que, en la pedra marbre que hi há l' any y dia de inauguració, pensant que las lletras per tornarlas á daurar costarian molts quartos, s' han limitat á pintarlas de groch y fan un goig *qu' espanta.*

Lo teatro del Tívoli cada dia va sent mes concorregut, á pesar de que, deixant apart al Sr. Bertran y á la Sra. Guzman, que cantan y declaman ab molt gust, per lo qual, y sigui dit entre paréntesis, lo públich los premia ab molts aplausos; los demés donan cada pessich al art, que li fan veurer las estrellas.

Segons nos han dit, lo eminent tragich senyor Rossi, sembla que posará en escena en lo teatro del Prado Catalan, despues de la tragedia *Sardanápalo*, la magnífica creació de Göete, *Faust,* ab gran aparato, puig s' están pintan ja las decoracions.

Creyem que 'l públich no faltará á aplaudir una vegada mès al inspirat artista.

Hem observat algunas nits, que tant en lo teatro de la Zarzuela com en lo de Varietats, casi hi ha mès públich á la part de fóra que á la de dins, segons los crits, riallas y hasta aplausos que se senten ressonar en lo *palco corrido* que en diuhen los *diletanti al fresco.*

Convindria que se 'ls fès tenir quietut.

CANTARELLAS.

Jo 'm llevo quant lo porch canta
Y tú de bon dematí,
¡Ay, nena! la matinada,
L' acostumo á pendre al llit.

Tú vas sortí á la finestra
Y 'es va apagar, nina, 'l sol;
Uns diuhen que lo eclipsares,
Jo dich... que plovia molt.

Cent sastres, cent sabatés,
Fan, nineta, doscents lladres,
Pero ta mare per sogre,
Prou val per doscents diables.

ANÈCDOTAS.

Dias passats, s' estaba lo Nunci de Barcelona ponderant las bonas qualitats del carbó de pi, objecte de la sua crida, y tenia á sòn entorn un rotllo de mólta gent. Aixó era en un carreró estret. En aquell moment, s' ensopegá haber de passar per aquell carrer un home que tiraba un carretó tot plé de verdura.

Aixis que arribá al rotllo no va poguer passar. Allí van ser las imprecacions y crits de aquell home, fins que veyent que no 'n treya res, va comensar á escarnir al nunci. *Amigo*, aquest al sentirlo, 's gira ab tòta gravetat als circunstants, dihent: Senyós, es lo primer burro que sento parlar. Y gira cua y s' en va.

Plorá 't fará qui 't vol bè
y riurer qui 't voldrá mal,
deya en Joan á sa mullé
despues que pegat l' hi hagué
una pallissa com cal.
Vet' aquí que l' endemá
surtint ell á passejá,
passá per sòta de un' obra,
y de dalt caigué á un manobra
un mahó que 'l va llumá.
S' en torna, y á sa mullé
lo cas l' hi contá plorant,
y ella rient l' hi respongué:
—Tórnahi tòt sovint Joan,
que aquet manobra 't vol bè.

T. B.

FÁBULA.

Marit y muller y un burro
de Esparguera á Olesa anaban,
y quant al riu varen ser
se trobaren sens la barca.
Lo marit, per fé 'l valent,
se descalsa y arremanga,
la dona l' hi diu «cuydado,»
lo burro sols mira y calla.
—Espérat, ¿sabs que he pensat
per evitá una desgracia?
diu ella, quant á ell veu,
que á ficarse á l' aigua anaba.
Que al burro fesshis passar,
per veure avans la fondaria.
—¿Qué mes te 'l burro que jo?
contesta ell ab arrogancia.
Y en menos que canta un gall,
¡patapaf! dintre de l' aigua.
Troba un sot, y ¡patapuf!
dins del riu s' en va de panxa.
S' aixeca, troba una pedra,
y llavors hi cau de espatllas...
la dona crida ¡socorro!
lo burro... calla que calla.
Y gracias que 'l tragué un home
que prop d' allí esmajencaba,
que sino, sens mes remey
se 'n nava 'l pobre á fer malvas.
Lo posaren cap per vall
donantlhi cops á las ancas,
y tragué mes aigua ell,
qu' aquell lleó qu' hi ha á Caldas.
Despues qu' estigué refèt
s' en tornaren cap á casa,
y á cada pas l' hi deya ella,
—á poch mes viuda 'm quedaba,
sols pel malehit orgull
de voler ser tant com l' asa.

T. B.

SOL-LUCIONS REBUDAS PEL CORREU.

A LA ENDEVINALLA.

Me quedo com un mussol
ab la boca mòlt badada
cuant veix que posan taulada
sobre un *rellotje de sol.*

R. P. T.

A LA XARADA.

SONET.

Me agradan los perfums de flors hermosas,
Que en la Rambla de las idem se respira,
Me agradan tant, que 'l cor per ells delira,
Y passo allí las horas mes preciosas.
M' agrada á mí una nena ab trenas rossas.
Me agrada quant per ella 'l pit suspira...
Me agrada entussiasmat polsar la lira
Rendint tribut á trenas tant joyosas.
Me agrada molt y molt veurer la tropa
Per lo passeig de Gracia en gran parada...
Me agrada, viatjant, dret, sobre de popa,
Veurer en alta mar, tempesta ayrada...
Mes ¡ay! que tot aixó... un bon plat de sopa
Y un *estofat* de bou, molt mes m' agrada.

P. S. y P.

AL GEROLIFICH.

No hi ha rosa sense espinas ni marit sense reyninas.

ENDEVINALLA.

Las pessas de tela,
Los ruchs, los pardals,
Las betas, los ánechs,
Los fils, l' elefant,
Los homens, las moscas,
Los nanos, gegants,
Las dugas estátuas
De ca la ciutat,
Los réptils, los peixos,
Curdills y lligams,
Me tenen, me portan,
No 'm poden deixar;
També m' anomenan
Per dir que no n' hi há.

XARADA.

Ma prima es en las iglesias,
En las peras y en personas
Y t' asseguro que á tot
L' hi trobarás molt segona.
Ma tercera es un pronom:
Si de ella avans la dos posas
Trovarás de la espardenya
Una part molt accessoria.
Y lo tot es en la mar,
Y fins un caball ho dona.

CORRESPONDENCIA.

P. S. P. y R. P. T. Barcelona. Endevinat.—R. Q. Sabadell. No s' desfassi dels números tercers que tè en son poder.—J. P. Girona. R. S. Tarrassa.—Quedan suscrits.

La correspondencia es dirigirá á D. Vicens P. Mestres, administrador de «Lo Esquirol,» carrer del Pi, numero 5.

E. R.—Joaquim Aymerich.

Estampa de Salvador Manero, carrer de Ronda, num. 128.